

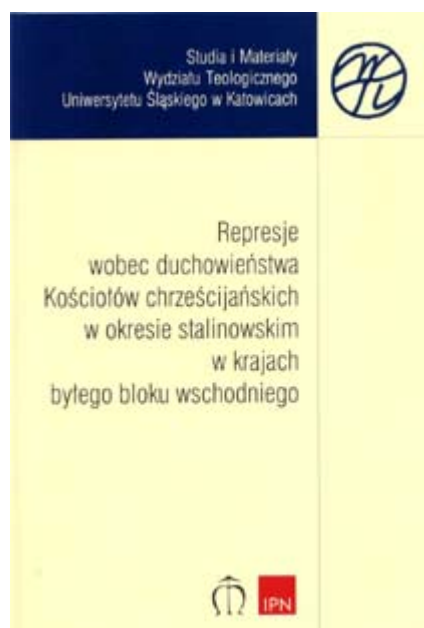
Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/12335,Represje-wobec-duchowienstwa-Kosciolow-chrzeszczjanskich-w-okresie-stalinowskim-w.html>
24.04.2024, 20:47

Represje wobec duchowieństwa Kościołów chrześcijańskich w okresie stalinowskim w krajach byłego bloku wschodniego

Represje wobec duchowieństwa Kościołów chrześcijańskich w okresie stalinowskim w krajach byłego bloku wschodniego, pod redakcją Jerzego Myszora i Adama Dziuroka, Katowice 2004, s. 243

Książka została wydana przez Wydawnictwo Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach w serii „Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”, nr 16.

*

* *

W okresie powojennym pod dominacją ideologii komunistycznej dostała się znaczna część Europy Południowej i Środkowo-Wschodniej. Na tych terenach doszło do bezprecedensowej w historii Europy próby stworzenia państw ateistycznych. Z różnym natężeniem i efektami, w zależności od lokalnych uwarunkowań historycznych i społecznych, reżimy komunistyczne zastosowały system represji, który w pierwszym etapie miał sprowadzić praktykowanie religii do sfery czysto prywatnej, a w dalszym, przy zastosowaniu odpowiedniej indoktrynacji, do wykorzenia przekonań religijnych z życia społecznego i życia poszczególnych jednostek. Jednym z elementów walki z religią były represje zastosowane wobec duchowieństwa. Badanie tej problematyki było przez wiele dziesiątków lat utrudnione. Dostęp do wielu nieznanych wcześniej dokumentów pozwala obecnie na szersze spojrzenie na kwestie problematyki represji wobec duchowieństwa w systemie komunistycznym. Istnieje szansa na zbadanie motywów, metod, skali, jak i skutków represyjnej polityki wobec Kościoła, w tym szczególnie wobec duchowieństwa. Okazją do wymiany doświadczeń w badaniach nad problematyką represji wobec duchowieństwa w krajach byłego bloku wschodniego stała się międzynarodowa konferencja zorganizowana w dniach 26-27 listopada 2002 r. w Katowicach przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego oraz katowicki Oddział Instytutu Pamięci Narodowej. Termin

konferencji nie został wybrany przypadkowo. W listopadzie 2002 r. minęło 50 lat od wysiedlenia przez władze komunistyczne biskupów śląskich (listopad 1952 r.) - był to jeden z istotnych etapów walki z Kościołem w Polsce i próbą jego podporządkowania poprzez instalowanie na stanowiskach wikariuszy kapitulnych duchownych skłonnych do współpracy z władzą.

W konferencji wzięli udział: dr Andrzej Grajewski (Instytut Pamięci Narodowej), prof. dr Gerhard Besier (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg), dr Milan Katuninec (Fakulta Homanistiky Trnavskej Univerzity, Katedra Politologie), Jaroslav Cuhra (Ustav pro soudobu dejiny AV CR - Zakład Historii Najnowszej Czeskiej Akademii Nauk), dr Maciej Szymanowski, dr Arūnas Streikus (Vilnius University, Lithuanian Genocide and Resistance Research Center - Litewskie Centrum Badania Eksterminacji i Ruchu Oporu), dr Igor Hałagida (Instytut Pamięci Narodowej), ks. prof. dr hab. Jerzy Myszor (Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego), dr Ryszard Gryz (Instytut Historii Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach), dr Antoni Dudek (Instytut Pamięci Narodowej), Jacek Żurek (Instytut Pamięci Narodowej), prof. dr hab. Adam Lityński (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Hanna Konopka (Instytut Historii Uniwersytetu w Białymstoku), dr Jan Żaryn (Instytut Pamięci Narodowej); dr Krzysztof Kowalczyk (Instytut Politologii Uniwersytetu Szczecińskiego); dr hab. Wiesław Jan Wysocki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), dr Adam Dziurok (Instytut Pamięci Narodowej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Publikacja nie zawiera referatów dr. Igora Hałagidy oraz dr. Jana Żaryna, którzy nie dostarczyli tekstów do druku. Tekstu swego wystąpienia nie dostarczył także prof. Besier z Heidelbergu. W tym przypadku organizatorzy konferencji zdecydowali się włączyć do materiałów pokonferencyjnych nieautoryzowany zapis nagrania jego referatu, dzięki czemu obraz represji w krajach byłego bloku wschodniego staje się w miarę kompletny. Spis treści

- Andrzej Grajewski – Chronologia i historyczne uwarunkowania represji wobec duchowieństwa katolickiego w krajach Europy Środkowej
- Milan Katuninec – Represje wobec duchowieństwa katolickiego na Słowacji w latach 1945-1956
- Jaroslav Cuhra – Represje wobec duchownych i wiernych na ziemiach czeskich w latach 1948-1962
- Maciej Szymanowski – Represje wobec duchowieństwa katolickiego na Węgrzech w okresie stalinowskim
- Arūnas Streikus – Represje wobec duchowieństwa na Litwie w latach 1944-1953
- Gerhard Besier – Represje wobec duchowieństwa w NRD
- Dyskusja – Zróżnicowanie represji wobec duchowieństwa w krajach byłego bloku wschodniego w okresie stalinowskim
- Jerzy Myszor – Portret zbiorowy duchowieństwa represjonowanego w PRL (1944/5-1989)
- Ryszard Gryz – Władze partyjno-państwowe w Polsce w walce z duchowieństwem

(1945-1956)

- Antoni Dudek – Komentarz
- Jacek Żurek – „Prawo jest dla nas, a nie my dla prawa...” (Duchowieństwo katolickie przed sądami komunistycznymi)
- Adam Lityński, komentarz – O niektórych formalnoprawnych aspektach represji politycznych w Polsce czasów stalinowskich
- Hanna Konopka – Działania represyjne władz oświatowych w Polsce wobec katechetów w okresie stalinizmu
- Krzysztof Kowalczyk – Zróżnicowanie represji wobec duchowieństwa na ziemiach polskich (1945-1956)
- Wiesław Jan Wysocki – Mechanizmy represji wobec Kościoła i kleru w latach 1945-1956
- Adam Dziurok – Aparat bezpieczeństwa wobec duchowieństwa w latach 1945-1956 (na przykładzie diecezji katowickiej)
- Andrzej Grajewski – Komentarz

Gdzie kupić publikacje: